

## He Aha Te Reo Pai mo te Rau Tau Hou

O nga tikanga huhua a o tatou matua, a o tatou tupuna e tika nei kia puritia e tatou, ko nga whakatauki etahi o nga mea tino tika notemea he nui nga kupu nga pou korero hoki mehemea ki te hoatu te kupu whakarite te whakatauki ranei e tika ana mo taua kupu, mo taua pou korero ranei, nui ana mai te tatai o te korero. He tumanako no te ngakau kia waiho enei tu korero e te hunga e tupu ake ana hei mea whaka-wai-rakau i nga kupu i nga pou korero ranei e whakahaeretia ana e koutou. Ko te mahara iho i tuhia atu ai me kore koutou e tirotiro iho a ka hoatu ka waiho hei tikanga korero ma koutou i nga takiwa kororero. Aha koa ra uaua te whakapuaki e te ngutu, te whakaaro ranei e te ngakau i tenei wa, kei te haere mai te takiwa e mama ai. I roto i nga ra o te rapu i te Matauranga (Education) kaore tatou i te matau ki te takiwa e piki ai tetahi o koutou ki tetahi turanga teitei hei tangata nui mo te iwi hei tu i waenganui i a koutou me te iwi Pakeha hei reira ka kitea te pai o te mau o nga korero whakatauki hei wani i te kupu, hei whakatu-tama-tane i te pou korero aha koa pakeha aha koa Maori, ka wana tonu te tu o te tahu korero. Ka kitea hoki i runga i te tatai o te korero a te tangata te momo o taua tangata i roto i nga ropu o te hunga matau. Ko etahi o tatou e tika ana kia tu i runga i nga turanga korero mo te iwi (Public Service). E tika ana aua tu tangata kia tino matau ratou ki te whakatakoto i nga kupu reka me nga knpu matauranga hoki hei karo i te whakaaro o te tangata a ko nga tangata he nui to ratou matau ki nga whakatauki me eraatu tu kupu hei whakaatu i te ahua o te tu o ona whakaaro ko ena nga tangata e tino nui te tirohia e te iwi ke mehemea ra ia he wa marama, na reira ki taku nei whakaaro he mea pai te manaaki i nga whakatauki a o tatou tupuna, aha koa ra he reo no ratou i whakaputaina i roto i te whaititanga mai o ratou whakaaro engari na kona hoki i kitea ai te reka o aua kupu. I te mea hoki kei te whaia e tatou ko te matauranga o te pakeha i tenei ra, he mea pai ano hoki kia whakawhaititia atu e koutou nga kupu Maori ki roto i nga huarahi maha o te matauranga pakeha hei whakaatu haere ano i roto i o koutou turanga "Ropu Matauranga" ko a koutou kupu whaka-wai-rakau i nga kupu matauranga me nga whakaaro matauranga e whakapuaki ana i haria mai ano e koutou i roto i nga